

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

5. september 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i straffesager – direktiv (EU) 2016/343 – artikel 4, stk. 1 – uskyldsformodning – offentlige henvisninger om skyld – aftale indgået mellem anklagemyndigheden og gerningsmanden til en strafbar handling – national retspraksis, hvorefter tiltalte, der ikke har indgået en sådan aftale, identificeres – charter om grundlæggende rettigheder – artikel 48«

Sag C-377/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) ved afgørelse af 31. maj 2018, indgået til Domstolen den 8. juni 2018, i sagen

AH,

PB,

CX,

KM,

PH,

procesdeltager:

MH,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev, og dommerne T. von Danwitz og C. Vajda (refererende dommer),

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: afdelingschef M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. marts 2019,

* Processprog: bulgarsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- den tyske regering, først ved T. Henze, E. Lankenau og M. Hellmann, som befuldmægtigede, og dernæst ved E. Lankenau og M. Hellmann, som befuldmægtigede
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato S. Faraci
- Europa-Kommissionen ved R. Troosters og Y.G. Marinova, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 13. juni 2019,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 1, første punktum, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1), sammenholdt med 16. betragtning, første punktum, og 17. betragtning til dette direktiv.
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en straffesag indledt over for AH, PB, CX, KM og PH vedrørende deres formodede deltagelse i en organiseret kriminel gruppe.

Retsforskrifter

EU-retten

Chartret

- 3 Artikel 48 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) med overskriften »Uskyldsformodning og ret til et forsvar« bestemmer:
 - »1. Enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil hans eller hendes skyld er bevist i overensstemmelse med loven.
 - 2. Respekt for retten til et forsvar er sikret enhver, der er anklaget for en strafbar handling.«
- 4 Forklaringerne til chartret (EUT 2007, C 303, s. 17) præciserer vedrørende chartrets artikel 48, at denne bestemmelse svarer til artikel 6, stk. 2 og 3, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet den 4. november 1950 i Rom (herefter »EMRK«).
- 5 Chartrets artikel 52 med overskriften »Rækkevidde og fortolkning af rettigheder og principper« bestemmer i stk. 3:
 - »I det omfang dette charter indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved [EMRK], har de samme betydning og omfang som i konventionen. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse.«

Direktiv 2016/343

6 1., 4., 5., 9., 10., 16. og 48. betragtning til direktiv 2016/343 har følgende ordlyd:

»(1) Uskyldsformodningen og retten til en retfærdig rettergang er fastlagt i artikel 47 og 48 i [...] (chartret), artikel 6 i [...] (EMRK), artikel 14 i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder og artikel 11 i verdenserklæringen om menneskerettigheder.

[...]

(4) Gennemførelsen af [...] [princippet om gensidig anerkendelse af domme og andre retsafgørelser] forudsætter, at medlemsstaterne har tillid til hinandens strafferetlige systemer. Omfanget af princippet om gensidig anerkendelse hænger sammen med en række parametre, herunder mekanismerne for beskyttelse af mistænkte og tiltaltes rettigheder og fælles minimumsstandarder, der er nødvendige for at lette anvendelsen af dette princip.

(5) Selv om medlemsstaterne er part i EMRK og den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, har erfaringerne vist, at dette ikke altid i sig selv giver en tilstrækkelig grad af tillid til andre medlemsstaters strafferetlige systemer.

[...]

(9) Formålet med dette direktiv er at styrke retten til en retfærdig rettergang i straffesager ved at fastsætte fælles minimumsregler for visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen.

(10) Ved at fastsætte fælles minimumsregler om beskyttelse af mistænkte og tiltaltes proceduremæssige rettigheder har dette direktiv til formål at styrke medlemsstaternes tillid til hinandens strafferetlige systemer og således at lette gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager. Sådanne fælles minimumsregler kan tillige fjerne hindringer for borgernes frie bevægelighed på hele medlemsstaternes område.

[...]

(16) Der vil foreligge en krænkelse af uskyldsformodningen, hvis der i offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder eller i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, henvises til en mistænkt eller tiltalt som skyldig, så længe denne persons skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven. Sådanne udtalelser og retsafgørelser bør ikke afspejle den opfattelse, at den pågældende person er skyldig. Dette bør ikke berøre handlinger fra anklagemyndigheden, der har til formål at bevise den mistænkte eller tiltaltes skyld, såsom anklageskriftet, og berører ikke retsafgørelser, hvorved en betinget dom får virkning, såfremt retten til et forsvar overholdes. Dette bør heller ikke berøre de foreløbige afgørelser af proceduremæssig art, som er truffet af retslige eller andre kompetente myndigheder, og som er baseret på mistanke eller på elementer af belastende beviser, såsom afgørelser om varetægtsfængsling, forudsat at sådanne afgørelser ikke henviser til den mistænkte eller tiltalte som skyldig. Inden der træffes en foreløbig afgørelse af proceduremæssig art, er den kompetente myndighed måske nødt til forinden at kontrollere, at der er tilstrækkelige elementer af belastende beviser mod den mistænkte eller tiltalte til at begrunde den pågældende afgørelse, og afgørelsen vil kunne indeholde henvisninger til disse elementer.

[...]

(48) Da der ved dette direktiv fastsættes minimumsregler, bør medlemsstaterne kunne udvide de rettigheder, der er fastlagt i dette direktiv, og fastsætte et højere beskyttelsesniveau. Dette beskyttelsesniveau, der fastsættes af medlemsstaterne, bør aldrig være lavere end de standarder, der er fastsat i chartret eller EMRK som fortolket af Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.«

7 Artikel 1 i direktiv 2016/343 med overskriften »Genstand« bestemmer:

»Dette direktiv fastlægger fælles minimumsregler vedrørende:

- a) visse aspekter af uskyldsformodningen i straffesager
- b) retten til at være til stede under retssagen i straffesager.«

8 Direktivets artikel 2 med overskriften »Anvendelsesområde« er affattet således:

»Dette direktiv finder anvendelse på fysiske personer, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager. Det finder anvendelse på alle stadier i straffesagerne fra det tidspunkt, hvor en person mistænkes eller tiltales for at have begået en strafbar handling eller en påstået strafbar handling, indtil afgørelsen om den endelige fastsættelse af, hvorvidt denne person har begået den pågældende strafbare handling, er blevet endelig.«

9 Nævnte direktivs artikel 4 med overskriften »Offentlige henvisninger om skyld« bestemmer i stk. 1:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at en mistænkt eller tiltalt i offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder og i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, ikke omtales som skyldig, så længe denne persons skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven. Dette berører ikke handlinger fra anklagemyndigheden, der har til formål at bevise den mistænkte eller tiltaltes skyld, og foreløbige afgørelser af proceduremæssig art, som er truffet af retslige eller andre kompetente myndigheder, og som er baseret på mistanke eller belastende beviser.«

10 Samme direktivs artikel 14 med overskriften »Gennemførelse« fastsætter i stk. 1:

»Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 1. april 2018. De underretter straks Kommissionen herom.

Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.«

Bulgarsk ret

11 I henhold til artikel 381 i Nakazatelno-protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven, herefter »NPK«) har enhver, der er tiltalt, mulighed for at erklære sig skyldig og for efter afslutningen af efterforskningen gennem sin forsvarer at indgå en aftale med anklagemyndigheden.

12 NPK's artikel 381, stk. 5, fastsætter:

»Aftalen udfærdiges skriftligt, og der skal være enighed om følgende forhold:

1. at der er begået en strafbar handling, at den blev begået af den tiltalte, at den blev begået forsætligt, at den udgør en strafbar handling, og dens retlige kvalificering.

[...]«

13 NPK's artikel 381, stk. 7, bestemmer:

»Hvis der føres sag mod flere personer [...], kan aftalen indgås med nogle af disse [...]«

14 NPK's artikel 382, stk. 5, fastsætter:

»Retten kan foreslå ændringer til aftalen, som drøftes med anklagemyndigheden og forsvareren. Derefter høres den tiltalte.«

15 I henhold til NPK's artikel 382, stk. 7, godkender retten aftalen, hvis den ikke er i strid med loven og den offentlige moral.

16 Ifølge NPK's artikel 383, stk. 1, har aftalen retsvirkning som en retskraftig dom.

17 I medfør af artikel 12-14 i Zakon za grazhdanskata registratsia (folkeregisterloven) har bulgarske statsborgere tre navne, nemlig et fornavn, et patronymikon og et familienavn. Som fastsat i denne lovs artikel 11, stk. 1, har de endvidere et personnummer, der er et administrativt identifikationsnummer, som gør det muligt entydigt at bestemme den pågældende person.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

18 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at AH, PB, CX, KM, PH og MH retsforfølges som følge af, at de angiveligt tilhører en organiseret kriminel gruppe, der var aktiv i perioden fra november 2014 til november 2015 i Sofia (Bulgarien). Denne gruppe havde med henblik på berigelse udstedt falske officielle dokumenter eller forfalsket indholdet af sådanne dokumenter, navnlig identitetspapirer og førerbeviser til motorkøretøjer. Ifølge anklageskriftet havde disse seks personer slået sig sammen i en organiseret kriminel gruppe, hvorved de havde fordelt opgaverne mellem sig med henblik på at nå det fælles kriminelle mål.

19 En af disse personer, nemlig MH, ytrede ønske om at indgå en aftale med anklagemyndigheden om at erklære sig skyldig mod til gengæld at få en mildere straf.

20 Ifølge oplysningerne i forelæggelsesafgørelsen gav de fem øvrige tiltalte (herefter »de fem tiltalte«) »processuelt samtykke« til, at MH indgik en sådan aftale med anklagemyndigheden, idet de samtidig udtrykkeligt anførte, at dette imidlertid ikke indebar, at de erkendte deres skyld, eller at de gav afkald på deres ret til at erklære sig uskyldige.

21 Det fremgår af de faktiske omstændigheder i den aftale, der er indgået mellem anklagemyndigheden og MH, at sidstnævnte har deltaget i en organiseret kriminel gruppe sammen med de fem tiltalte. Alle de tiltalte i gruppen er identificeret på samme måde, nemlig ved deres fornavn, patronymikon, familienavn og deres personnummer. Den eneste forskel i måden, hvorpå disse personer er identificeret, består i den omstændighed, at MH desuden er identificeret ved fødselsdato og -sted, adresse, statsborgerskab, etnisk tilhørsforhold, civilstand og straffeattest.

22 Denne aftale er i overensstemmelse med de nationale procedureregler blevet forelagt den forelæggende ret til godkendelse, idet denne ret er beføjet til at foretage ændringer heri.

- 23 Den forelæggende ret ønsker i denne forbindelse oplyst, om det er i overensstemmelse med artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343, at de fem øvrige tiltalte, som ikke har indgået den nævnte aftale, og som er tiltalt i forbindelse med den almindelige straffesag, klart og udtrykkeligt i denne aftale angives som medlemmer af den omhandlende organiserede kriminelle gruppe, og at disse fem personer identificeres ved deres fornavn, patronymikon, familienavn og personnummer.
- 24 Den forelæggende ret har for det første anført, at det fremgår af fast national domspraksis, at indholdet af aftalen skal svare fuldt ud til anklageskriftet, hvori alle de tiltalte er nævnt som medgerningsmænd til den strafbare handling. En angivelse af medgerningsmændene til den strafbare handling kan endvidere have stor betydning for de elementer, der udgør gerningsindholdet i den omhandlede strafbare handling, idet det i henhold til bulgarsk ret kræver deltagelse af mindst tre personer for at udgøre en organiseret kriminel gruppe.
- 25 Den forelæggende ret har for det andet anført, at artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 indeholder et forbud mod, at en retslig myndighed i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, omtaler en tiltalt som skyldig. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om det må antages, at de fem tiltalte, i forhold til hvilke den almindelige straffesag fortsætter, omtales som skyldige, da de i en officiel retsafgørelse er nævnt som medgerningsmænd til en strafbar handling og deri er utvetydigt identificeret ved deres fornavn, patronymikon, familienavn og personnummer.
- 26 På denne baggrund har Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er en national retspraksis i overensstemmelse med artikel 4, stk. 1, første punktum, i direktiv 2016/343, sammenholdt med 16. betragtning, første punktum, og 17. betragtning til direktivet, såfremt det kræves, at ikke alene den tiltalte, som har erklæret sig skyldig i en strafbar handling og har indgået en aftale (i forbindelse med straffesagen), men tillige de øvrige tiltalte, hans medgerningsmænd, som ikke har indgået denne aftale, som ikke har erklæret sig skyldige, og i forhold til hvilke den almindelige straffesag fortsætter, men som har givet samtykke til, at den første tiltalte indgår aftalen, i denne aftale angives som gerningsmænd til den omhandlede strafbare handling?«
- 27 Ved afgørelse af 22. juni 2018 har Domstolens præsident besluttet, at sagen skal pådømmes forud for andre i medfør af artikel 53, stk. 3, i Domstolens procesreglement.

Det præjudicielle spørgsmål

- 28 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen – selv om anmodningen om præjudiciel afgørelse præciserer, at de fem tiltalte har givet »processuelt samtykke« til, at MH har indgået en sådan aftale med anklagemyndigheden, en aftale, som indebærer, at MH erklærer sig skyldig mod til gengæld at få en mildere straf – ikke anmodes om at tage stilling til, om en national lovgivning, som eventuelt gør den retslige godkendelse af en sådan aftale betinget af disse tiltaltes samtykke, er i overensstemmelse med EU-retten.
- 29 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at der i en aftale, der skal godkendes af en national ret, hvori den tiltalte har erklæret sig skyldig i en strafbar handling mod til gengæld at få en mildere straf, udtrykkeligt henvises ikke alene til denne person, men tillige til de øvrige tiltalte, som ikke har erklæret sig skyldige, og i forhold til hvilke en almindelig straffesag fortsætter, som medgerningsmænd til den strafbare handling.

Om anvendeligheden af direktiv 2016/343

- 30 Indledningsvis skal det undersøges, om direktiv 2016/343 finder anvendelse under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede.
- 31 For det første er det ubestridt, at dette direktiv finder anvendelse *ratione temporis*. I denne henseende er det tilstrækkeligt at fastslå, at den i hovedsagen omhandlede aftale endnu ikke er godkendt af den forelæggende ret, og at dennes eventuelle godkendelse således nødvendigvis vil finde sted efter fristen for gennemførelse af direktiv 2016/343, dvs. den 1. april 2018.
- 32 For det andet finder direktiv 2016/343 desuden anvendelse *ratione personae*. Ifølge dette direktivs artikel 2 finder det anvendelse på fysiske personer, der er mistænkte eller tiltalte i straffesager. Det finder anvendelse på alle stadier i straffesagerne fra det tidspunkt, hvor en person mistænkes eller tiltales for at have begået en strafbar handling eller en påstået strafbar handling, indtil afgørelsen om den endelige fastsættelse af, hvorvidt denne person har begået den pågældende strafbare handling, er blevet endelig.
- 33 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at de fem tiltalte i hovedsagen er tiltalt i en straffesag, og at der endnu ikke er blevet truffet en endelig afgørelse, som skal fastslå, om de er skyldige i den pågældende strafbare handling.
- 34 For det tredje finder det nævnte direktiv anvendelse *ratione materiae*, da den i hovedsagen omhandlede aftale er omfattet af kategorien »andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet« som fastsat i artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343. På den ene side udgør en sådan aftale, der er indgået mellem anklagemyndigheden og den tiltalte, således efter en dommers godkendelse en retslig afgørelse, således som generaladvokaten har anført i punkt 37-42 i forslaget til afgørelse.
- 35 På den anden side omhandler den i hovedsagen omhandlede aftale ikke skyldsspørgsmålet vedrørende de fem tiltalte. I denne henseende bemærkes, at den omstændighed alene, at denne aftale tager stilling til MH's skyld, ikke udelukker kvalificeringen som »andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet«, med hensyn til de fem tiltalte. Som den forelæggende ret har anført, kan den samme aftale således udgøre en afgørelse angående realiteten for den person, der har indgået den, og som i aftalen dermed omtales som skyldig, men ikke for de øvrige tiltalte, som ikke har indgået en aftale. En anden fortolkning af artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 ville betyde, at de fem tiltalte ikke længere ville være omfattet af de garantier, der er foreskrevet af denne bestemmelse. En sådan fortolkning ville stride mod direktivets formål, der således, som det fremgår af niende betragtning hertil, er at styrke retten til en retfærdig rettergang i straffesager.

Om forpligtelsen i artikel 4, stk. 1, første punktum, i direktiv 2016/343

- 36 I henhold til artikel 4, stk. 1, første punktum, i direktiv 2016/343 påhviler det medlemsstaterne at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at en mistænkt eller tiltalt i offentlige udtalelser fra offentlige myndigheder og i andre retsafgørelser end dem, der omhandler skyldsspørgsmålet, ikke omtales som skyldig, så længe denne persons skyld ikke er bevist i overensstemmelse med loven.
- 37 Det fremgår af 16. betragtning til direktiv 2016/343, at denne bestemmelse skal sikre, at uskyldsformodningen respekteres. Sådanne retsafgørelser bør derfor ifølge denne betragtning ikke afspejle den opfattelse, at den pågældende person er skyldig.
- 38 I denne forbindelse bemærkes, at målet med direktiv 2016/343, som det fremgår af artikel 1 i og niende betragtning til direktivet, er at fastlægge fælles minimumsregler vedrørende visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (dom af 19.9.2018, Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, præmis 45).

- 39 Dette direktiv har således til formål at styrke medlemsstaternes tillid til hinandens strafferetlige systemer, således som det fremgår af fjerde, femte og tiende betragtning hertil.
- 40 Selv om artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 giver medlemsstaterne et skøn ved vedtagelsen af de nødvendige foranstaltninger med henblik på denne bestemmelse, følger det ikke desto mindre heraf, således som det fremgår af dette direktivs artikel 48, at det beskyttelsesniveau, der fastsættes af medlemsstaterne, aldrig bør være lavere end de standarder, der er fastsat i chartret eller EMRK, bl.a. standarderne vedrørende uskyldsformodningen.
- 41 I denne henseende bemærkes, at uskyldsformodningen er fastlagt i chartrets artikel 48, som svarer til EMRK's artikel 6, stk. 2 og 3, således som det fremgår af forklaringerne til chartret. Det følger heraf, at der i henhold til chartrets artikel 52, stk. 3, ved fortolkningen af chartrets artikel 48 skal tages hensyn til EMRK's artikel 6, stk. 2 og 3, som tærskel for minimumsbeskyttelse (jf. analogt hvad angår chartrets artikel 17, dom af 21.5.2019, Kommissionen mod Ungarn (brugsrettigheder over landbrugsarealer), C-235/17, EU:C:2019:432, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).
- 42 Da der ikke er nærmere oplysninger i direktiv 2016/343 og i den retspraksis, der omhandler chartrets artikel 48 vedrørende spørgsmålet om, hvordan det skal fastslås, om en person i en retsafgørelse omtales som skyldig, kan der hentes inspiration fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende EMRK's artikel 6, stk. 2, med henblik på fortolkningen af artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343.
- 43 I denne henseende har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at princippet om uskyldsformodningen tilsidesættes, hvis en retsafgørelse eller en officiel udtalelse vedrørende en tiltalt indeholder en klar udtalelse, der er udarbejdet uden en endelig straffedom, ifølge hvilken den pågældende har begået den omhandlede overtrædelse. I denne forbindelse har denne ret fremhævet vigtigheden af de retslige myndigheders ordvalg og af de særlige omstændigheder, der lå til grund for denne formulering, og den omhandlede procedures art og sammenhæng (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 27.2.2014, Karaman mod Tyskland, CE:ECHR:20140227JUD001710310, § 63).
- 44 Nævnte domstol har fastslået, at den nationale ret i komplekse straffesager, hvor flere tiltalte ikke kan prøves samtidigt, kan blive nødt til at henvise til tredjepersoners deltagelse, som måske senere pådømmes særskilt, for at fastslå, om de tiltalte er skyldige. Menneskerettighedsdomstolen har dog præciseret, at den pågældende ret, hvis de faktiske omstændigheder vedrørende tredjepersoners deltagelse skal indføres, skal undgå at nævne flere oplysninger end, hvad der er nødvendigt for at vurdere, om de personer, der er tiltalt i den sag, der er indbragt for den, ifalder retligt ansvar. Den samme domstol har desuden fremhævet, at retsafgørelsens begrundelser skal være formuleret således, at de omhandlede tredjepersoners potentielle skyld ikke foregribes, fordi det kan bringe den retfærdige bedømmelse af de anklager, der er rejst i forbindelse med en separat sag mod de medtiltalte i fare (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolens dom af 27.2.2014, Karaman mod Tyskland, CE:ECHR:20140227JUD001710310, §§ 64 og 65. Jf., desuden, Menneskerettighedsdomstolens dom af 23.2.2016, Navalnyy og Ofitserov mod Rusland, CE:ECHR:2016:0223JUD004663213, § 99).
- 45 Henset til denne retspraksis og til det, som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 91 i forslaget til afgørelse, skal artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at der i en aftale som den i hovedsagen omhandlede, der skal godkendes af en national ret, både henvises til den, der har indgået denne aftale og dermed har erklæret sig skyldig, og til andre tiltalte, som derved identificeres, men som pådømmes særskilt, på betingelse af, at denne henvisning for det første er nødvendig for kvalificeringen af det retlige ansvar for den person, der har indgået den nævnte aftale, og for det andet, at det i samme aftale klart angives, at disse andre personer er tiltalt i en separat straffesag, og at deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven.

- 46 I denne henseende bemærkes, at en retsafgørelse og dens begrundelse altid skal vurderes i sin helhed og i lyset af de særlige omstændigheder, hvorunder de er blevet vedtaget, for at vurdere, om uskyldsformodningen respekteres. Som Kommissionen har anført i retsmødet, ville henvisninger i visse passager af en retsafgørelse til de medtaltets uskyld være meningsløs, hvis andre passager i denne afgørelse kunne forstås som udtryk for en foregribelse af deres skyld.
- 47 I den foreliggende sag har den forelæggende ret anført, at det i henhold til national ret er et krav, at der deltager mindst tre personer, for at de kan anses for at udgøre en organiseret kriminel gruppe. Det synes dermed at fremgå af forelæggelsesafgørelsen, med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse, at en henvisning i den i hovedsagen omhandlede aftale til de fem tiltalte som medgerningsmænd til den strafbare handling var nødvendig for at bevise MH's skyld i at have deltaget i en organiseret kriminel gruppe.
- 48 Det forekommer imidlertid, at det i den i hovedsagen omhandlede aftale, således som den er fremlagt til godkendelse for den forelæggende ret, ikke klart angives, at de fem tiltalte, er tiltalt separat, og at deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve. I mangel af en sådan præcisering kan denne aftale risikere at fremstille disse personer som skyldige, selv om deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven, hvilket er i strid med artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343.
- 49 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den forelæggende ret i henhold til national ret i forbindelse med godkendelsesproceduren har mulighed for at ændre den nævnte aftales ordlyd. På denne baggrund kræver dette direktivs artikel 4, stk. 1, at den i hovedsagen omhandlede aftale kun efter omstændighederne godkendes efter en ændring heraf, hvorved det klart angives, at de fem tiltalte er tiltalt i en separat straffesag, og at deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven.
- 50 På denne baggrund skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 1, i direktiv 2016/343 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at der i en aftale, der skal godkendes af en national ret, hvori den tiltalte har erklæret sig skyldig i en strafbar handling mod til gengæld at få en mildere straf, udtrykkeligt henvises ikke alene til denne person, men tillige til andre tiltalte, der ikke har erklæret sig skyldige, og som er tiltalt i en separat straffesag, på betingelse af, at denne henvisning for det første er nødvendig for kvalificeringen af det retlige ansvar for den person, der har indgået den nævnte aftale, og for det andet, at det i samme aftale klart angives, at disse andre personer er tiltalt i en separat straffesag, og at deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven.

Sagsomkostninger

- 51 Da sagen i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 4, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at der i en aftale, der skal godkendes af en national ret, hvori den tiltalte har erklæret sig skyldig i en strafbar handling mod til gengæld at få en mildere straf, udtrykkeligt henvises ikke alene til denne person, men tillige til andre tiltalte, der ikke har erklæret sig skyldige, og som er tiltalt i en separat straffesag, på betingelse af, at denne henvisning for det første er nødvendig for kvalificeringen

af det retlige ansvar for den person, der har indgået den nævnte aftale, og for det andet, at det i samme aftale klart angives, at disse andre personer er tiltalt i en separat straffesag, og at deres skyld ikke er blevet bevist i overensstemmelse med loven.

Underskrifter